

Е. В. Кудіярова, студент групи ПЗП-20-3 (*ХНУРЕ, Харків*)

Л. І. Бадєєва, кан. іст. наук, доц. (*ХНУРЕ, Харків*) – науковий керівник

ВІДОБРАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОЖДЕННЯ В ЛІТЕРАТУРІ ВАСИЛЯ СТУСА

За останнє століття Україна розквітла та стала незалежною країною. Українці кожною дією стрімко прагнули жити на своїй Батьківщині за їх традиціями та правами. Авжеж, без допомоги літератури тут не обійшлося. Вона мотивувала наш народ до змін та давала йому надію на краще життя.

Л. Українка, Т. Шевченко, В. Сосюра, О. Кобилянська, Л. Костенко, В. Симоненко – тільки декілька з тих, хто поставив собі за мету – розкрити індивідуальність рідної землі та не мовчати про проблеми українців.

Ім'я Василя Стуса вже давно вийшло за межі України, ставши знаковим в інтелектуальних колах світу, символом нескореності України, гідності Людини, яка виборола право лишитися нею в нелюдських обставинах. Цей чоловік відкрив очі багатьом людям та надихнув їх на зміни. Як письменник і громадянин він належить до духовних лідерів українського народу, актуальність яких із плином часу не зменшується, а набуває все більшої ваги. Наприклад, сьогодні він єднає два віддалені регіони – Поділля й Слобожанщину, ніби стверджуючи своєю долею ідею соборності України.

Дослідження життєвого та творчого шляху В. Стуса займалися Д. Стус, В. Кіпіані, С. Дзюба, А. Кірсанов та ін.

Автор ставить за мету – охарактеризувати Василя Стуса як активного громадського діяча, патріота своєї Батьківщини, борця за національні права України.

Василь Стус – людина, яка не стала письменником через те, що це була його спеціальність. Закінчивши історико-філологічний факультет педагогічного інституту міста Сталіно, три місяці працював учителем української мови й літератури, а потім пішов служити в армії. Саме там під час навчання він став писати вірші. Світогляд звичайного українця повністю змінився: чоловік побачив реалії та проблеми своєї Батьківщини та проявив інтерес до імен «розстріляного відродження» та перегляду літературної та національної історії.

Поет був дуже ініціативним та підтримував усі акції протестів проти арештів інтелігенції. Не дивлячись на те, що комуністичний режим надзвичайно швидко відреагував на сміливі вчинки молодого патріота, Стуса не спинило те, що його звільнили з роботи. Він відрізнявся з-поміж ровесників внутрішньою дисциплінованістю та високою вимогливістю. Заробляв на життя, працюючи на шахті, на залізниці, на будівництві, в метро, але був непокірним владі та режиму.

Василь – один із найактивніших діячів дисидентського, який прагнув не конфронтації з владою, а винаходження шляхів порозуміння між нею та національно свідомою інтелігенцією, сподівався на гуманізацію тогочасного панівного ладу, що було неможливо. Згодом поет це зрозумів. Його лірика розглядалася як «наклепницька діяльність», хоча ще в 1968-му році у авторській передмові до збірки «Зимові дерева» поет писав: «Ще зневажаю політиків. Ще – ціную здатність чесно померти. Це більше за версифікаційні вправи!». Відтак, зрозуміло, що Стусові йшлося передовсім про захист людської гідності але в жодному разі не про політику.

Доробок Василя Стуса справді вражає. Особливо, коли усвідомлюєш умови його літературної праці, — від творення поетичної збірки «Веселий цвинтар» (1970), прози того ж періоду й літературознавчих розвідок (1971-го року), – усе це робилося під щоденним тиском системи, – до збірок «Час творчості» (1972, написана у Лук'янівському СІЗО), «Палімпсести» (в концтаборі й на засланні впродовж 1972–1979 рр.) й «Птах душі» (1981–1985, на сьогодні вважається втраченою).

Ніщо не змогло зломити загартованого духу В. Стуса. Коли поет потрапив до в'язниці, за колючими дротами не вгасала його творча енергія, розвивався ні від кого незалежний інтелект.

З-поміж українських письменників ХХ ст доля Василя Стуса найбільш схожа на Шевченкову. Обоє переслідувала імперія – відповідно царська та комуністична. Обоє зазнали заслання із забороною на творчу діяльність. В обох життя обірвалося на півдорозі (Т. Шевченко помер у 47 років, В. Стус – у 48). Водночас вони оцінюються не тільки як поети, яскраві творчі постаті, немислимі поза мистецтвом: у народній уяві обоє окреслюються передовсім як борці за зневажені людські права, за поганьблену національну гідність.

Отже, своїми творами Василь Стус підняв Україну з колін та підтримав весь наш народ. Він живе серед нас своїми творами, своєю безприкладною стійкістю, непохитністю людини, яка протистояла тоталітарному режиму і вистояла, щоб ми могли лишатися людьми.

Література

1. Стус Д. Життя і творчість В. Стуса. Монографія. К., 1992. 86 с.
2. Стус Д. Василь Стус: життя як творчість. К.: Факт, 2004. 368 с.
3. Дзюба С., Кірсанов А. Заборонений. Історія життя і боротьби Василя Стуса. К., 2019.
4. Кіпіані В. Справа Василя Стуса. Збірка документів з архіву колишнього КДБ УРСР. К.: Вид-во Vivat, 2019. 688 с.
5. Ініціатива з надання Донецькому національному університету імені Василя Стуса. URL: <https://sites.google.com/a/donnu.edu.ua/gromadske-obgovorennja-sodo-nadanna-donnu-imeni-v-stusa/home/vasil-stus/pro-vasila-stusa> (дата звернення 11.10.2020 р.)